

B.A. 5th Semester (Honours) Examination, 2022 (CBCS)

Subject : Sanskrit

Course : CC-XII

Time: 3 Hours

Full Marks: 60

The figures in the margin indicate full marks.

*Candidates are required to give their answer in their own words
as far as practicable.*

1. अधोनिर्दिष्टेषु प्रश्नेषु 'क' विभागतः षन्तां, 'ख' विभागतः चतुर्णां प्रश्नानां चोत्तरं सुरगिरा देवनागरीलिपिमाप्सित्य
देयम् : 2×10=20
निम्नलिखित प्रश्नेर 'क' विभाग থেকে ছয়টি এবং 'খ' বিভাগ থেকে চারটি প্রশ্নের উত্তর সংস্কৃতভাষায় দেবনাগরী
হরফে দাও :

'ক'-বিভাগ:

'ক'-বিভাগ

- (a) को नाम वार्तिककारः? किञ्च लक्षणं वार्तिकस्य?
বার্তিককার কে? বার্তিকের লক্ষণ কী?
- (b) का नाम वृद्धिः?
বৃদ্ধি কাকে বলে?
- (c) सम्प्रसारणस्य स्वरूपं किम्?
সম্প্রসারণের স্বরূপ কী?
- (d) व्याकरणशास्त्रे का नाम गतिः?
ব্যাকরণশাস্ত্রে 'গতি' বলতে কী বোঝায়?
- (e) सोदाहरणं स्वरूपं लिख - 'उपधा'।
উদাহরণসহ স্বরূপ লেখো - 'উপধা'।
- (f) व्याकरणशास्त्रे किं नाम सूत्रस्वरूपम्?
ব্যাকরণশাস্ত্রে সূত্রের স্বরূপ বলতে কী বোঝায়?
- (g) यथच्छम् एकम् आलोचनीयम् - टि, घि।
ইচ্ছানুসারে একটির আলোচনা করো - টি, ঘি।
- (h) सोदाहरणम् उपसर्गस्य स्वरूपमालोचय।
উদাহরণসহ উপসর্গের স্বরূপ আলোচনা করো।
- (i) गुणसंज्ञां विधीयताम्।
গুণসংজ্ঞা বিধান করো।

'ख'-विभागः

'ख'-विभाग

- (j) वृत्तिः का? कति विधा वृत्तयः?
वृत्ति क्वी? कय प्रकार?
- (k) 'योगविभागः' कः? किं तस्य उदाहरणम्?
'योगविभाग' क्वी? उदाहरण दाओ।
- (l) 'अश्वघासः' शब्दस्य व्यासवाक्यं प्रदर्श। अश्वशब्दस्य पूर्वनिपाते को हेतुरिति प्रतिपादनीयः।
'अश्वघासः' शब्दটির ব্যাসবাক্য বলো এবং 'অশ্ব' শব্দের পূর্বনিপাতের কারণ নির্দেশ করো।
- (m) टीका लेख्या - 'एकदेशी समासः'।
टीका लेखो - 'एकदेशी समासः'।
- (n) भूतपूर्वः इति समस्तपदस्य व्यासवाक्यमुल्लिख्य भूतशब्दस्य पूर्वनिपातत्वे कारणमुल्लिख्यताम्।
ভূতপূর্বঃ পদটির ব্যাসবাক্য উল্লেখপূর্বক ভূত শব্দের পূর্বনিপাতের কারণ নির্দেশ করো।
- (o) सूत्रमुल्लिख्य समाहारद्वन्द्वसमासस्य उदाहरणमेकं प्रदेयम्।
প্রাসঙ্গিক সূত্র উল্লেখ করে সমাহারদ্বন্দ্ব সমাসের একটি উদাহরণ দাও।
2. अधःस्थितेषु प्रश्नेषु यथाकामं चतुर्णां प्रश्नानामुत्तरं देयम्। तेषु प्रश्नेषु द्वितयं सुरगिरा समाधेयम्। 5×4=20
নিম্নলিখিত প্রশ্নসমূহের মধ্যে যে কোনো চারটি প্রশ্নের উত্তর দাও। চারটির মধ্যে দুটির উত্তর সংস্কৃতভাষায় দিতে হবে।
- (a) व्याख्यायताम् - सापेक्षत्वेऽपि गमकत्वात् समासः।
পঞ্জুক্তি ব্যাখ্যাকরো - সাপেক্ষত্বেহপি গমকত্বাৎ সমাসঃ।
- (b) व्याख्यायताम् - तृतीया सप्तम्योर्बहुलम्।
সূত্র ব্যাখ্যাকরো - তৃতীয়া সপ্তম্যোৰ্ভুলম্।
- (c) व्याख्यायताम् - तृतीया तत्कृतार्थेन गुणवचनेन।
ব্যাখ্যাকরো - তৃতীয়া তৎকৃতার্থেন গুণবচনেন।
- (d) द्वन्द्वैकशेषयोः पार्थक्यम् आलोचयत्।
একশেষ ও দ্বন্দ্বের পার্থক্য ক্বী?
- (e) व्याख्यायताम् - उपमानानि सामान्यवचनैः।
সূত্র ব্যাখ্যাকরো - উপমানানি সামান্যবচনৈঃ।
- (f) सूत्रोल्लेखपूर्वकं विग्रहवाक्यं प्रदर्श्य द्वयोः समास नाम निरूपयत्।
সূত্র উল্লেখপূর্বক বিগ্রহবাক্য দেখিয়ে দুটির সমাস নিরূপণ করো — কেশাকেশি, ধান্যার্থঃ, পাণিপাদম্।

3. अधोनिर्दिष्टेषु प्रश्नेषु द्वयोः उत्तरं देयम् :

10×2=20

निम्नलिखित प्रश्नसमूहের মধ্যে দুটির উত্তর দাও।

- (a) समासशब्दस्य अर्थः क भट्टोजीदीक्षितमनुसृत्य समासस्य श्रेणीविभागः प्रदर्शयताम्।
समास शब्दের অর্থ কী भट्टोजीदीक्षितের অনুसरणे समासेर श्रेणीविभाग देखाओ।
- (b) प्राधान्येन केचर्षेषु अव्ययीभावसमासः भवति? सोदाहरणं उपस्थाप्यताम्।
প্রধানত কোন কোন অর্থে অব্যयीভাব समास হয় উদাহরণসহ লেখো।
- (c) बहुव्रीहिसमासस्य प्रकारभेदाः वैशिष्ट्यानि च आलोचयत।
बह्व्रीहि समासेर प्रकारभेद ओ वैशिष्ट्य आलोचना करो।
- (d) समानाधिकरणतत्पुरुषः कतिविधः? के च ते? तेषां स्वरूपाणि सोदाहरणम् आलोच्यन्ताम्।
সমানাধিকরণ তৎপুরুষ কতপ্রকার ও কী কী উদাহরণসহ স্বরূপ আलोचना करो।